

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ ΤΩΝ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ ΤΟΥ ΑΝΘΡΩΠΟΥ

ΠΡΩΤΟ ΤΜΗΜΑ

ΑΠΟΦΑΣΗ (DECISION)

Προσφυγές υπ' αρ. 59573/09 και 65211/09

Παναγιώτης ΔΗΜΗΤΡΑΣ κατά Ελλάδα

και Νικόλαος Βούλγαρης και λοιποί κατά Ελλάδα

Το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου (Πρώτο Τμήμα), συνεδρίασε στις 4 Ιουλίου 2017 σε Συμβούλιο με την ακόλουθη σύνθεση:

Kristina Pardalos, *Πρόεδρο*,

Λίνο-Αλέξανδρο Σισιλιάνο,

Aleš Pejchal,

Krzysztof Wojtyczek,

Armen Harutyunyan,

Tim Eicke,

Jovan Ilievski, δικαστές,

και με τη σύμπραξη του Abel Campos, *Γραμματέα Τμήματος*,

Έχοντας υπόψη τις ανωτέρω προσφυγές που κατατέθηκαν στις 13 Οκτωβρίου και 18 Νοεμβρίου 2009,

Έχοντας υπόψη τις παρατηρήσεις που κατέθεσαν οι διάδικοι,

Αφού διασκέφθηκε, εξέδωσε την παρούσα απόφαση :

ΩΣ ΠΡΟΣ ΤΟ ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΟ

1. Ο κατάλογος των προσφευγόντων περιέχεται στο παράρτημα.
2. Όσον αφορά την υπ' αρ. 59573/09 προσφυγή, τον προσφεύγοντα εκπροσώπησε το Ελληνικό Παρατηρητήριο του Ελσίνκι, μια Μη

Κυβερνητική Οργάνωση με έδρα στα Γλυκά Νερά (Αθήνα). Όσον αφορά την υπ' αρ. 65211/09 προσφυγή, τους προσφεύγοντες εκπροσώπησε ο κ. Στ. Τσακυράκης, δικηγόρος, μέλος του Δικηγορικού Συλλόγου Αθηνών. Η Ελληνική Κυβέρνηση («η Κυβέρνηση») εκπροσωπήθηκε από τους πληρεξουσίους της, τον κ. Ι. Μπακόπουλο, Πάρεδρο του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους και την κ. Μ. Σκορίλα, Δικαστική Πληρεξούσια του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους.

3. Όλοι οι προσφεύγοντες παραπονούνται ιδίως για παραβίαση του άρθρου 10 της Σύμβασης. Ο προσφεύγων (προσφυγή υπ'αρ. 59573/09) καταγγέλλει επίσης παραβίαση των άρθρων 13 και 14 της Σύμβασης σε συνδυασμό με το άρθρο 10, καθώς και παραβίαση του άρθρου 3 του Πρώτου Πρόσθετου Πρωτοκόλλου στη Σύμβαση.

4. Στις 22 Νοεμβρίου 2011, οι προσφυγές κοινοποιήθηκαν στην Κυβέρνηση.

Ι. ΤΑ ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΑ ΠΕΡΙΣΤΑΤΙΚΑ ΤΗΣ ΥΠΟ ΚΡΙΣΗ ΥΠΟΘΕΣΗΣ

5. Στις 4 Οκτωβρίου 2009 στην Ελλάδα έγιναν βουλευτικές εκλογές. Όλοι οι προσφεύγοντες είχαν δικαίωμα ψήφου. Το θέμα της μετάδοσης δημοσκοπήσεων πολιτικού χαρακτήρα το ρύθμιζε το άρθρο 13 του Νόμου 3783/2009, που είχε τεθεί σε ισχύ με το άρθρο 7 του Νόμου 3603/2007. Δυνάμει της εν λόγω διατάξεως, η δημοσιοποίηση και μετάδοση από τα μέσα μαζικής ενημέρωσης δημοσκοπήσεων σχετικών με την πρόθεση ψήφου απαγορευόταν για δεκαπέντε ημέρες πριν τη διεξαγωγή των βουλευτικών εκλογών, των εκλογών για την εκλογή αντιπροσώπων στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο καθώς και τα δημοψηφίσματα έως τις 07.00 μ.μ. την ημέρα της ψηφοφορίας. Επίσης, απαγορευόταν, κατά το ίδιο χρονικό διάστημα, στους σταθμούς της δημόσιας και ιδιωτικής ραδιοτηλεόρασης, είτε ήταν ελεύθερα προσβάσιμοι είτε με συνδρομή, στα περιοδικά, στις εφημερίδες καθώς και στα πολιτικά κόμματα και τους υποψηφίους να διαδίδουν στην κοινή γνώμη οποιαδήποτε έρευνα σχετική με «πολιτικές

τάσεις, γνώμες και προτιμήσεις του κοινού για τα πολιτικά κόμματα, πολιτικά θέματα ή πρόσωπα καθώς και άλλα οικονομικά ή κοινωνικά θέματα». Σύμφωνα με την παράγραφο 5 του άρθρου 7 του Νόμου 3603/2007, σε περίπτωση παραβίασης των ανωτέρω διατάξεων, επιβάλλονταν στους υπεύθυνους της παραβίασης πρόστιμα μεταξύ 30.000 έως 300.000 ευρώ.

6. Σύμφωνα με την εισηγητική έκθεση του Νόμου 3603/2007, σκοπός του άρθρου 7 ήταν να διασφαλιστεί η αυθεντική έκφραση της λαϊκής βούλησης. Η εισηγητική έκθεση ανέφερε ότι η απαγόρευση δημοσιοποίησης των αποτελεσμάτων των δημοσκοπήσεων κατά τις δεκαπέντε ημέρες που προηγούνται των εκλογών δικαιολογούταν από τη σημαντική επίδραση που θα ασκούσαν οι δημοσκοπήσεις στο εκλογικό σώμα.

7. Πριν τη θέσπιση του άρθρου 13 του Νόμου 3783/2009, ο οποίος έθεσε εκ νέου σε ισχύ το άρθρο 7 του Ν. 3603/2007, τη δημοσιοποίηση των δημοσκοπήσεων τη ρύθμιζε το άρθρο 14 του Νόμου 3688/2008. Η διάταξη αυτή απαγόρευε ιδίως της δημοσιοποίηση δημοσκοπήσεων σχετικά με την πρόθεση ψήφου από την προηγούμενη μέρα της διεξαγωγής των βουλευτικών εκλογών ή των εκλογών ανάδειξης μελών του Ευρωκοινοβουλίου.

8. Στις 25 Σεπτεμβρίου 2009, ο Εισαγγελέας Πλημμελειοδικών Αθηνών διέταξε τη διενέργεια προκαταρκτικής εξέτασης για τη διάδοση στο Internet, μέσω μπλογκ (blogs) και γενικότερα, μέσω ιστοτόπων, δημοσκοπήσεων ως προς την πρόθεση ψήφου. Από τον φάκελλο προκύπτει ότι, στις 7 Οκτωβρίου 2010, η υπόθεση αυτή τέθηκε στο αρχείο των υποθέσεων μη ταυτοποιηθέντων δραστών.

9. Στις 29 Σεπτεμβρίου 2009, οι υπεύθυνοι του ραδιοφωνικού σταθμού ΣΚΑΪ κλήθηκαν από το Εθνικό Συμβούλιο Ραδιοτηλεόρασης, λόγω της μετάδοσης ενός άρθρου, που είχε δημοσιευθεί σε γερμανική εφημερίδα, και

στο οποίο γινόταν αναφορά στα συμπεράσματα δημοσκόπησης ως προς την πρόθεση ψήφου.

10. Στις 13 Οκτωβρίου 2009, το Εθνικό Συμβούλιο Ραδιοτηλεόρασης επέβαλε πρόστιμο 3.000 ευρώ στον ΣΚΑΪ για παραβίαση του νόμου 3603/2007.

ΤΟ ΟΙΚΕΙΟ ΕΘΝΙΚΟ ΔΙΚΑΙΟ ΚΑΙ ΠΡΑΚΤΙΚΗ

A. Το Ελληνικό Σύνταγμα

11. Οι οικείες διατάξεις του Συντάγματος έχουν ως εξής:

Άρθρο 2§1

1. Ο σεβασμός και η προστασία της αξίας του ανθρώπου αποτελούν την πρωταρχική υποχρέωση της Πολιτείας.

Άρθρο 5^A

1. Καθένας έχει δικαίωμα στην πληροφόρηση, όπως νόμος ορίζει. Περιορισμοί στο δικαίωμα αυτό είναι δυνατόν να επιβληθούν με νόμο μόνο εφόσον είναι απολύτως αναγκαίοι και δικαιολογούνται για λόγους εθνικής ασφάλειας, καταπολέμησης του εγκλήματος ή προστασίας δικαιωμάτων και συμφερόντων τρίτων.

2. Καθένας έχει δικαίωμα συμμετοχής στην Κοινωνία της Πληροφορίας. Η διευκόλυνση της πρόσβασης στις πληροφορίες που διακινούνται ηλεκτρονικά, καθώς και της παραγωγής, ανταλλαγής και διάδοσης τους αποτελεί υποχρέωση του Κράτους, τηρουμένων πάντοτε των εγγυήσεων των άρθρων 9, 9Α και 19.

B. Ο Αστικός Κώδικας

12 Τα οικεία άρθρα του Αστικού Κώδικα έχουν ως εξής:

Άρθρο 57

Όποιος προσβάλλεται παράνομα στην προσωπικότητά του έχει δικαίωμα να απαιτήσει να αρθεί η προσβολή και να μην επαναληφθεί στο μέλλον (...)

Αξίωση αποζημίωσης σύμφωνα με τις διατάξεις για τις αδικοπραξίες δεν αποκλείεται.

Άρθρο 59

Στις περιπτώσεις των δύο προηγούμενων άρθρων το δικαστήριο με την απόφασή του, ύστερα από αίτηση αυτού που έχει προσβληθεί και αφού λάβει υπόψη το είδος της προσβολής, μπορεί επιπλέον να καταδικάσει τον υπαίτιο να ικανοποιήσει την ηθική βλάβη αυτού που έχει προσβληθεί. Η ικανοποίηση συνίσταται σε πληρωμή χρηματικού ποσού, σε δημοσίευμα, ή σε ο,τιδήποτε επιβάλλεται από τις περιστάσεις.

Άρθρο 932

Σε περίπτωση αδικοπραξίας, ανεξάρτητα από την αποζημίωση για την περιουσιακή ζημία, το δικαστήριο μπορεί να επιδικάσει εύλογη κατά την κρίση του χρηματική ικανοποίηση λόγω ηθικής βλάβης. Αυτό ισχύει ιδίως για εκείνον που έπαθε προσβολή της υγείας, της τιμής ή της αγνείας του ή στερήθηκε την ελευθερία του. (...)

13. Το άρθρο 105 του Εισαγωγικού Νόμου του Αστικού Κώδικα έχει ως εξής:

Άρθρο 105

Για παράνομες πράξεις ή παραλείψεις των οργάνων του δημοσίου κατά την άσκηση της δημόσιας εξουσίας που τους έχει ανατεθεί, το δημόσιο ενέχεται σε αποζημίωση, εκτός αν η πράξη ή η παράλειψη έγινε κατά παράβαση διάταξης, που υπάρχει για χάρη του γενικού συμφέροντος.

Μαζί με το δημόσιο ευθύνεται εις ολόκληρον και το υπαίτιο πρόσωπο, με την επιφύλαξη των ειδικών διατάξεων για την ευθύνη των υπουργών.

Γ. Οι νόμοι περί δημοσκοπήσεων

14. Κατά τον χρόνο των βουλευτικών εκλογών στις οποίες αναφέρεται η παρούσα υπόθεση, οι δημοσκοπήσεις πολιτικού χαρακτήρα ρυθμίζονταν από το άρθρο 13 του Νόμου 3783/2009, το οποίο έθεσε εκ νέου σε ισχύ το άρθρο 7 του Ν. 3603/2007. Η εν λόγω διάταξη τέθηκε σε ισχύ στις 7 Αυγούστου 2009. Τα κρίσιμα για την υπόθεση άρθρα είχαν ως εξής:

Άρθρο 1**Πεδίο εφαρμογής**

1. Στις διατάξεις του παρόντος νόμου υπάγονται οι δημοσκοπήσεις, οι οποίες διενεργούνται από οποιονδήποτε φορέα ή επιχείρηση για τη διερεύνηση των τάσεων της κοινής γνώμης και έχουν άμεση ή έμμεση σχέση με κοινοβουλευτικές εκλογές, δημοψηφίσματα, εκλογές για την ανάδειξη αντιπροσώπων στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, νομαρχιακές, δημοτικές και κοινοτικές εκλογές, ανεξαρτήτως του χρόνου διενέργειας τους. Αν οι ως άνω δημοσκοπήσεις δεν δημοσιοποιούνται στον έντυπο ή ηλεκτρονικό τύπο, διενεργούνται χωρίς να υπάγονται στις διατάξεις του παρόντος νόμου.

2. Στις ανωτέρω δημοσκοπήσεις, (...) περιλαμβάνονται, ιδίως, εκείνες οι οποίες αναφέρονται σε πολιτικά κόμματα, συνδυασμούς, πολιτικά πρόσωπα και υποψηφίους, και με τις οποίες καταγράφεται η πρόθεση ψήφου ή η δήλωση της δοθείσας ψήφου κατά την έξοδο των εκλογέων από τα εκλογικά καταστήματα (exit poll). Στις δημοσκοπήσεις αυτές περιλαμβάνονται και εκείνες που μπορούν να επηρεάσουν την ψήφο των εκλογέων.

(...)».

Άρθρο 3

Υποχρεώσεις των φορέων και επιχειρήσεων δημοσκοπήσεων κατά τη διενέργεια αυτών

1. Οι φορείς ή οι επιχειρήσεις δημοσκοπήσεων οφείλουν να διασφαλίζουν την αμερόληπτη, αξιόπιστη και χωρίς επιρροές διεξαγωγή των δημοσκοπήσεων και εξαγωγή των αποτελεσμάτων τους.
2. Οι φορείς ή οι επιχειρήσεις δημοσκοπήσεων είναι υπεύθυνοι για την επιλογή και την εκπαίδευση των προσώπων που πραγματοποιούν τη δημοσκόπηση, τον έλεγχο των στοιχείων και την εντός συγκεκριμένων χρονικών ορίων διεξαγωγή της, προκειμένου να διασφαλίζεται η ορθή επεξεργασία των στοιχείων και η ομοιογένεια των αποτελεσμάτων της δημοσκόπησης. Ειδικότερα, η εκπαίδευση των προσώπων που πραγματοποιούν την έρευνα πεδίου υπόκειται στον Ποιοτικό Έλεγχο Συλλογής Στοιχείων (Π.Ε.Σ.Σ.) του Σ.Ε.Δ.Ε.Α. και στο σύστημα Ποιοτικού Ελέγχου των Ερευνητών (Interviewers Quality Control Scheme) του Ευρωπαϊκού Οργανισμού Κοινής Γνώμης και Ερευνας Αγοράς (ICC/ESOMAR).
3. Η επιλογή και η κατανομή του δείγματος γίνεται με βάση τις παραδεκτές, κατά τους κανόνες της στατιστικής επιστήμης, μεθόδους δειγματοληψίας και τα επίσημα δημογραφικά στοιχεία, όπως αυτά που τηρεί η Εθνική Στατιστική Υπηρεσία Ελλάδος (Ε.Σ.Υ.Ε.) και το Υπουργείο Εσωτερικών, Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης (Υπουργείο ΕΣ.Δ.ΔΑ). (...)
5. Στο ερωτηματολόγιο των δημοσκοπήσεων δεν επιτρέπεται να περιλαμβάνονται ερωτήσεις που περιέχουν μειωτικούς για την προσωπικότητα και την αξιοπρέπεια χαρακτηρισμούς για πρόσωπα ή φορείς, για τους οποίους ερωτώνται τα μέλη του αντιπροσωπευτικού δείγματος. (...)
7. Στη δημοσκόπηση πρέπει να γίνεται μνεία εάν αυτή διενεργήθηκε με τη χρήση κάλπης ή όχι. Δημοσκοπήσεις οι οποίες διερευνούν την πρόθεση ψήφου με πανελλαδική αντιπροσώπευση, πρέπει να έχουν συνολικό δείγμα ίσο ή μεγαλύτερο των χιλίων (1.000) ατόμων. Υποαναλύσεις σε βάσεις

κάτω των εκατό (100) ατόμων θεωρούνται ενδεικτικές. Απαγορεύεται η υποανάλυση βάσεων κάτω των εξήντα (60) ατόμων.

8. Κατά τα λοιπά, ως προς τις δημοσκοπήσεις του παρόντος νόμου, εφαρμόζονται οι κανόνες του Διεθνούς Κώδικα Δεοντολογίας για την Πρακτική της Έρευνας Αγοράς και της Κοινωνικής Έρευνας (International Code of Marketing and Social Research Practice), του Ευρωπαϊκού Οργανισμού Κοινής Γνώμης και Έρευνας Αγοράς (ICC/ ESOMAR) και του κώδικα δεοντολογίας του Συλλόγου Εταιρειών Δημοσκόπησης και Έρευνας Αγοράς (Σ.Ε.Δ.Ε.Α), όπως εκάστοτε ισχύουν.»

Άρθρο 7

Διενέργεια και δημοσιοποίηση δημοσκοπήσεων κατά την προεκλογική περίοδο

1α) Δεκαπέντε ημέρες πριν από τη διενέργεια των βουλευτικών εκλογών, των εκλογών για την ανάδειξη αντιπροσώπων στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και των δημοψηφισμάτων και έως την 19.00 ώρα της ημέρας της ψηφοφορίας, απαγορεύεται η δημοσιοποίηση δημοσκοπήσεων για την πρόθεση ψήφου των εκλογέων και η καθ' οιονδήποτε τρόπο μετάδοση αποτελεσμάτων των δημοσκοπήσεων, καθώς και η καθ' οιονδήποτε τρόπο μετάδοση και αναμετάδοσή τους από τα μέσα ενημέρωσης, με οποιονδήποτε τρόπο και αν διανέμονται ή εκπέμπουν.

β) Με την επιφύλαξη του προηγούμενου εδαφίου, δεκαπέντε (15) ημέρες πριν από την ημέρα των προαναφερομένων εκλογών και μέχρι την 19.00 ώρα της ημέρας της ψηφοφορίας, απαγορεύεται στους δημόσιους και ιδιωτικούς ραδιοφωνικούς και τηλεοπτικούς σταθμούς ελεύθερης λήψης, στους φορείς παροχής συνδρομητικών ραδιοφωνικών και τηλεοπτικών υπηρεσιών, σε κάθε είδους εφημερίδα και περιοδικά, καθώς και στα πολιτικά κόμματα και στους υποψηφίους η καθ' οιονδήποτε τρόπο δημοσιοποίηση ή μετάδοση ή αναμετάδοση οποιασδήποτε έρευνας γνώμης, με οποιονδήποτε τρόπο και αν διενεργείται, σχετικά με τις πολιτικές τάσεις,

απόψεις και προτιμήσεις της κοινής γνώμης, για πολιτικά κόμματα, πολιτικές θέσεις και πρόσωπα ή άλλα οικονομικά και κοινωνικά ζητήματα.

(...)

5. Οι παραβάτες των διατάξεων των προηγούμενων παραγράφων τιμωρούνται με φυλάκιση τουλάχιστον έξι (6) μηνών, η οποία δεν είναι δεκτική μετατροπής ή αναστολής και χρηματική ποινή από τριάντα χιλιάδες (30.000) ευρώ έως τριακόσιες χιλιάδες (300.000) ευρώ.

15. Δυνάμει των νόμων 4255/2014 και 4315/2014, που τέθηκαν σε ισχύ στις 11 Απριλίου και 24 Δεκεμβρίου 2014 αντίστοιχα, το άρθρο 7 του Νόμου 3603/2007, τροποποιήθηκε ως εξής:

Άρθρο 7

Διενέργεια και δημοσιοποίηση δημοσκοπήσεων κατά την προεκλογική περίοδο

« 1. α. Μία (1) ημέρα πριν από τη διενέργεια των βουλευτικών εκλογών και έως τη 19η ώρα της ημέρας της ψηφοφορίας, απαγορεύεται η δημοσιοποίηση δημοσκοπήσεων για την πρόθεση ψήφου των εκλογέων και η καθ' οιονδήποτε τρόπο μετάδοση αποτελεσμάτων των δημοσκοπήσεων, καθώς και η καθ' οιονδήποτε τρόπο μετάδοση και αναμετάδοσή τους από τα μέσα ενημέρωσης, με οποιονδήποτε τρόπο και αν διανέμονται ή εκπέμπουν.»

«β. Με την επιφύλαξη του προηγούμενου εδαφίου, μία (1) ημέρα πριν από τη διενέργεια των βουλευτικών εκλογών και μέχρι τη 19η ώρα της ημέρας της ψηφοφορίας, απαγορεύεται στους δημόσιους και ιδιωτικούς ραδιοφωνικούς και τηλεοπτικούς σταθμούς ελεύθερης λήψης, στους φορείς παροχής συνδρομητικών ραδιοφωνικών και τηλεοπτικών υπηρεσιών, σε κάθε είδους εφημερίδα και περιοδικό, καθώς και στα πολιτικά κόμματα και στους υποψηφίους, η καθ' οιονδήποτε τρόπο δημοσιοποίηση ή μετάδοση ή αναμετάδοση οποιασδήποτε έρευνας γνώμης, με οποιονδήποτε τρόπο και αν διενεργείται, σχετικά με τις πολιτικές τάσεις, απόψεις και προτιμήσεις

της κοινής γνώμης, για πολιτικά κόμματα, πολιτικές θέσεις και πρόσωπα ή άλλα οικονομικά και κοινωνικά ζητήματα.

γ. Μία (1) ημέρα πριν από τη διενέργεια των εκλογών για την ανάδειξη των μελών του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και έως τη 19η ώρα της ημέρας της ψηφοφορίας, απαγορεύεται η δημοσιοποίηση δημοσκοπήσεων για την πρόθεση ψήφου των εκλογέων και η καθ' οιονδήποτε τρόπο μετάδοση αποτελεσμάτων των δημοσκοπήσεων, καθώς και η καθ' οιονδήποτε τρόπο μετάδοση και αναμετάδοσή τους από τα μέσα ενημέρωσης, με οποιονδήποτε τρόπο και αν διανέμονται ή εκπέμπουν.

δ. Με την επιφύλαξη του προηγούμενου εδαφίου, μία (1) ημέρα πριν από τη διενέργεια των εκλογών για την ανάδειξη των μελών του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και μέχρι τη 19η ώρα της ημέρας της ψηφοφορίας, απαγορεύεται στους δημόσιους και ιδιωτικούς ραδιοφωνικούς και τηλεοπτικούς σταθμούς ελεύθερης λήψης, στους φορείς παροχής συνδρομητικών ραδιοφωνικών και τηλεοπτικών υπηρεσιών, σε κάθε είδους εφημερίδα και περιοδικό, καθώς και στα πολιτικά κόμματα και στους υποψηφίους, η καθ' οιονδήποτε τρόπο δημοσιοποίηση ή μετάδοση ή αναμετάδοση οποιασδήποτε έρευνας γνώμης, με οποιονδήποτε τρόπο και αν διενεργείται, σχετικά με τις πολιτικές τάσεις, απόψεις και προτιμήσεις της κοινής γνώμης, για πολιτικά κόμματα, πολιτικές θέσεις και πρόσωπα ή άλλα οικονομικά και κοινωνικά ζητήματα».

ΑΙΤΙΑΣΕΙΣ

16. Οι προσφεύγοντες επικαλούνται παραβίαση του άρθρου 10 της Σύμβασης (προσφυγή υπ' αρ. 59573/09 και προσφυγή υπ' αρ. 65211/09), των άρθρων 13 και 14 της Σύμβασης και του άρθρου 3 του Πρώτου Πρόσθετου Πρωτοκόλλου (προσφυγή υπ' αρ. 59573/09).

ΩΣ ΠΡΟΣ ΤΟ ΔΙΚΑΙΟ

I. ΣΥΝΕΚΔΙΚΑΣΗ ΤΩΝ ΠΡΟΣΦΥΓΩΝ

17. Το Δικαστήριο διαπιστώνει ότι, και στις δύο προσφυγές, οι προσφεύγοντες παραπονούνται για την απαγόρευση δημοσιοποίησης δημοσκοπήσεων ως προς την πρόθεση ψήφου κατά τις δεκαπέντε ημέρες που προηγούνται της ψηφοφορίας καθώς και για την απαγόρευση της μετάδοσης τους ή της αναμετάδοσής τους μέσω των μέσων ενημέρωσης. Συνεπώς, λαμβανομένης υπόψη της ομοιότητας των προσφυγών ως προς τα πραγματικά περιστατικά και το ζήτημα ουσίας που θέτουν, αποφασίζει να τις συνεκδικάσει και να τις εξετάσει από κοινού σε μία απόφαση.

II. ΕΠΙ ΤΗΣ ΕΠΙΚΑΛΟΥΜΕΝΗΣ ΠΑΡΑΒΙΑΣΗΣ ΤΩΝ ΑΡΘΡΩΝ 10, 13 ΚΑΙ 14 ΤΗΣ ΣΥΜΒΑΣΗΣ ΚΑΘΩΣ ΚΑΙ ΤΟΥ ΑΡΘΡΟΥ 3 ΤΟΥ ΠΡΩΤΟΥ ΠΡΟΣΘΕΤΟΥ ΠΡΩΤΟΚΟΛΛΟΥ ΣΤΗ ΣΥΜΒΑΣΗ

18. Οι προσφεύγοντες επικαλούνται το άρθρο 10 της Σύμβασης (προσφυγή υπ' αρ. 59573/09 και προσφυγή υπ' αρ. 65211/09) καθώς και το άρθρο 14 της Σύμβασης και το άρθρο 3 του Πρώτου Πρωτοκόλλου στη Σύμβαση (προσφυγή υπ' αρ. 59573/09) και υποστηρίζουν ότι η απαγόρευση μετάδοσης δημοσκοπήσεων όπως προβλέπεται από το άρθρο 7 του Νόμου 3603/2007 παραβίασε το δικαίωμά τους στην ελευθερία να λαμβάνουν πληροφόρηση. Ειδικότερα, υποστηρίζουν ότι η απαγόρευση μετάδοσης δημοσκοπήσεων σχετικών με πολιτικών θεμάτων για τόσο μεγάλο χρονικό διάστημα πριν τη διεξαγωγή των εκλογών του 2009 τους στέρησε από την ελεύθερη πρόσβαση σε πληροφορίες κρίσιμες κατ' αυτούς όσον αφορά την αποτελεσματική άσκηση του εκλογικού τους δικαιώματος. Επίσης, ο προσφεύγων (προσφυγή υπ' αρ. 59573/09) επικαλείται το άρθρο 13 της Σύμβασης και υποστηρίζει ότι στην Ελλάδα δεν υπάρχει πραγματική προσφυγή που να επιτρέπει αποκατάσταση της προσβολής της ελευθερίας λήψης πληροφόρησης.

19. Οι επικαλούμενες διατάξεις έχουν ως εξής:

Άρθρο 10 της Σύμβασης

1. Παν πρόσωπον έχει δικαίωμα εις την ελευθερίαν εκφράσεως. Το δικαίωμα τούτο περιλαμβάνει την ελευθερίαν γνώμης ως και την

ελευθερίαν λήψεως ή μεταδόσεως πληροφοριών ή ιδεών, άνευ επεμβάσεως δημοσίων αρχών και ασχέτως συνόρων. Το παρόν άρθρον δεν κωλύει τα Κράτη από του να υποβάλωσι τας επιχειρήσεις ραδιοφωνίας κινηματογράφου ή τηλεοράσεως εις κανονισμούς εκδόσεως αδειών λειτουργίας.

2. Η άσκησις των ελευθεριών τούτων, συνεπαγομένων καθήκοντα και ευθύνας δύναται να υπαχθή εις ωρισμένας διατυπώσεις, όρους, περιορισμούς ή κυρώσεις, προβλεπομένους υπό του νόμου και αποτελούντας αναγκαία μέτρα εν δημοκρατική κοινωνία δια την εθνικήν ασφάλειαν, την εδαφικήν ακεραιότητα ή την δημοσίαν ασφάλειαν την προάσπισιν της τάξεως και πρόληψιν του εγκλήματος, την προστασίαν της υγείας ή της ηθικής, την προστασίαν της υπολήψεως ή των δικαιωμάτων των τρίτων, την παρεμπόδισιν της κοινολογήσεως εμπιστευτικών πληροφοριών ή την διασφάλισιν του κύρους και αμεροληψίας της δικαστικής εξουσίας.

Άρθρο 13 της Σύμβasης

Παν πρόσωπον του οποίου τα αναγνωριζόμενα εν τη παρούση Συμβάσει δικαιώματα και ελευθερίαι παρεβιάσθησαν, έχει το δικαίωμα πραγματικής προσφυγής ενώπιον εθνικής αρχής, έστω και αν η παραβίασις διεπράχθη υπό προσώπων ενεργούντων εν τη εκτελέσει των δημοσίων καθηκόντων των.

Άρθρο 14 της Σύμβasης

Η χρήσις των αναγνωριζομένων εν τη παρούση Συμβάσει δικαιωμάτων και ελευθεριών δέον να εξασφαλισθή ασχέτως διακρίσεως φύλου, φυλής, χρώματος, γλώσσης, θρη σκείας, πολιτικών ή άλλων πεποιθήσεων, εθνικής ή κοινωνικής προελεύσεως, συμμετοχής εις εθνικήν μειονότητα, περιουσίας, γεννήσεως ή άλλης καταστάσεως.

Άρθρο 3 του Πρώτου Πρόσθετου Πρωτοκόλλου

Τα υψηλά Συμβαλλόμενα Μέρη αναλαμβάνουσι την υποχρέωσιν όπως διενεργώσι, κατά λογικά διαστήματα, ελευθέρας μυστικές εκλογάς, υπό

συνθήκας επιτρεπούσας, την ελευθέραν έκφρασιν της λαϊκής θελήσεως ως προς την εκλογήν του νομοθετικού σώματος.

A. Τα επιχειρήματα των διαδίκων

1. Η Κυβέρνηση

20. Η Κυβέρνηση προέβαλε ενστάσεις ελκόμενες από τη μη εξάντληση των εθνικών ενδίκων μέσων, τη μη τήρηση της εξάμηνης προθεσμίας και τη μη συνδρομή της ιδιότητας του θύματος.

21. Όσον αφορά την τελευταία αυτή ένσταση, η Κυβέρνηση θεωρεί ότι μόνον το γεγονός ότι σε κάποιο άτομο έχει επιβληθεί περιορισμός πρόσβασης σε μια κατηγορία πληροφοριών δεν αρκεί για να προσδώσει στο άτομο αυτό την ιδιότητα του θύματος. Προσθέτει ότι ο προσφεύγων πρέπει να μπορεί να ισχυριστεί ότι έχει ζημιωθεί πραγματικά από το μέτρο που καταγγέλλει ή τουλάχιστον ότι υπάρχει αρκούντως σοβαρός κίνδυνος παραβίασης των δικαιωμάτων του. Αναφέρει επίσης ότι, εάν κάποιος προσφεύγων θεωρεί ότι θίγεται από μόνη την ύπαρξη ενός νόμου υποχρεούται να αποδείξει ότι αναγκάστηκε να αλλάξει τη συμπεριφορά του προκειμένου να μην υποφέρει από ατομικά μέτρα και ότι έχει θιγεί άμεσα από τον επίμαχο νόμο. Αναφέρει επίσης ότι εάν ο προσφεύγων θεωρεί ότι υπέστη απευθείας τις συνέπειες ενός νόμου, το Δικαστήριο οφείλει να εξετάσει εάν υπάρχει εύλογη πιθανότητα να έχει υποστεί ο ενδιαφερόμενος ένα τέτοιο μέτρο.

22. Η Κυβέρνηση θεωρεί επίσης ότι το άρθρο 7§1 του Νόμου 3603/2007 υποχρεώνει μόνον τους υπεύθυνους των εταιρειών δημοσκοπήσεων να συμμορφώνονται με τις διατάξεις του νόμου αυτού, Αναφέρει ότι επομένως οι εν λόγω εταιρείες είναι αυτές που μπορούν να ισχυριστούν ότι είναι θύματα της επικαλούμενης παραβίασης. Αντίθετα, κατά την Κυβέρνηση τρίτοι δεν μπορούν να ισχυριστούν ότι είναι θύματα με το πρόσχημα ότι δεν μπόρεσαν να ενημερωθούν για τα αποτελέσματα των δημοσκοπήσεων. Κατά την Κυβέρνηση, ο επίμαχος περιορισμός δεν

συνεπάγεται κανέναν άμεσο κίνδυνο για την κατάστασή τους αλλά αντίθετα εξασφαλίζει την «αντικειμενική ατμόσφαιρα» που είναι ευνοϊκή για την ελεύθερη διαμόρφωση της εκλογικής τους επιλογής.

23. Συναφώς, η Κυβέρνηση αναφέρει ότι, πρώτον, στην υπό κρίση υπόθεση, η επίμαχη απαγόρευση αφορά μόνον τις εταιρείες δημοσκοπήσεων και όχι τους προσφεύγοντες. Δεύτερον, όσον αφορά τον ισχυρισμό των προσφευγόντων ότι δεν μπόρεσαν να συμμετάσχουν αποτελεσματικά στις εκλογές της 4ης Οκτωβρίου 2009, η Κυβέρνηση θεωρεί ότι οι ενδιαφερόμενοι δεν απέδειξαν ότι υπήρχε εύλογη πιθανότητα να έχουν υποστεί ζημία. Αναφέρει επιπλέον ότι οι προσφεύγοντες δεν υποστηρίζουν ότι το Ελληνικό Κράτος τους αρνήθηκε το δικαίωμα ψήφου, αλλά ότι τους ήταν αδύνατον να ψηφίσουν προς τη μία κατεύθυνση ή την άλλη. Προσθέτει ότι το Δικαστήριο έχει ήδη διαπιστώσει ότι εμπόδια στην πρόθεση ψήφου δεν αρκούν για να θεωρηθεί ότι έχει παραβιαστεί το δικαίωμα σε ελεύθερες εκλογές. Κατά την Κυβέρνηση, δεδομένου ότι η πρόθεση ψήφου αφορά κυρίως τον εσωτερικό κόσμο των ατόμων, δεν μπορεί να αποδειχθεί και μπορεί να μεταβληθεί όχι μόνον υπό την επίδραση των δημοσκοπήσεων αλλά και από την επίδραση πολιτικών γεγονότων ή των προεκλογικών εκστρατειών.

24. Όσον αφορά τον προσφεύγοντα (προσφυγή αρ. 59573/09), η Κυβέρνηση αναφέρει ότι ο προσφεύγων υποστηρίζει ότι επηρεάστηκε – όπως όλοι οι Έλληνες πολίτες-από τις επίμαχες διατάξεις και ότι από τον φάκελλο δεν απορρέει ότι άσκησε το εκλογικό του δικαίωμα στις εκλογές της 4^{ης} Οκτωβρίου 2009. Όσον αφορά τους προσφεύγοντες (προσφυγή αρ. 65211/09), η Κυβέρνηση αναφέρει ότι ο πρώτος προσφεύγων λέει ότι δεν ψήφισε λόγω του επίμαχου περιορισμού, ότι η τρίτη προσφεύγουσα δεν αναφέρει εάν ψήφισε ή όχι και η δεύτερη και τέταρτη προσφεύγουσα δεν αναφέρουν εάν τα κόμματα υπέρ των οποίων ψήφισαν είχαν πιθανότητες επιτυχίας στις εκλογές.

2. *Οι προσφεύγοντες*

25. Οι προσφεύγοντες (προσφυγή αρ. 65211/09) θεωρούν ότι μπορούν να ισχυριστούν ότι είναι θύματα υπό την έννοια του άρθρου 34 της Σύμβασης. Αναφέρουν ότι στις περιπτώσεις που η επικαλούμενη παραβίαση προκύπτει απευθείας από το εθνικό δίκαιο, το Δικαστήριο έχει ήδη κρίνει ότι, ελλείψει ατομικού μέτρου εφαρμογής, τα άτομα μπορούν να ισχυριστούν ότι ο νόμος προσβάλλει τα δικαιώματά τους εάν τα υποχρεώνει να αλλάξουν τη συμπεριφορά τους. Στην υπό κρίση υπόθεση, υποστηρίζουν ότι υπήρξε παρέμβαση στο δικαίωμά τους να λαμβάνουν πληροφορίες, και ότι η παρέμβαση αυτή επηρέασε την πολιτική τους επιλογή και ότι είχε επίδραση σε μια πολύ σημαντική απόφαση. Υποστηρίζουν ότι η εφαρμογή του επίμαχου νόμου δεν απαιτούσε ατομικά μέτρα για να έχει άμεσες συνέπειες στη συμπεριφορά τους. Υποστηρίζουν ότι στέρησε άμεσα την πρόσβαση σε ειδικές και πολύτιμες πληροφορίες. Θεωρούν ότι κατά συνέπεια υποχρεώθηκαν να τροποποιήσουν τη συμπεριφορά τους, εν προκειμένω την πολιτική στάση και θέση τους. Αναφέρουν ότι η επίμαχη απαγόρευση επηρέασε με διαφορετικό τρόπο τον καθένα τους και ότι, ως εκ τούτου, καθένας είναι θύμα ως προς το δικαίωμά του.

26. Οι προσφεύγοντες υποστηρίζουν επίσης ότι η πρόσβαση σε πληροφορίες ήταν ιδιαιτέρως χρήσιμη στην άσκηση του εκλογικού τους δικαιώματος. Για τον πρώτο προσφεύγοντα, οι εν λόγω πληροφορίες ήταν τόσο σημαντικές που αποφάσισε, λόγω της απουσίας των εν λόγω πληροφοριών, να μην ασκήσει το εκλογικό του δικαίωμα· ο δεύτερος προσφεύγων αναφέρει ότι θα είχε ψηφίσει διαφορετικά εάν ήξερε ότι ένα πολιτικό κόμμα σημαντικό πλεονέκτημα· η τρίτη προσφεύγουσα θεωρεί ότι στερήθηκε κρίσιμης πληροφόρησης για τις πολιτικές της δραστηριότητες· τέλος, η τέταρτη προσφεύγουσα, που άσκησε το εκλογικό της δικαίωμα για πρώτη φορά, αναφέρει ότι υποστήριζε τα μικρά κόμματα και ότι θα ήθελε να ξέρει ποια πολιτικά κόμματα μπορούσαν να μπουν στο Κοινοβούλιο.

27. Ο προσφεύγων (προσφυγή αρ. 59573/09) δεν συμμερίζεται την άποψη της Κυβέρνησης ότι οι εταιρείες δημοσκοπήσεων μπορούσαν να ισχυριστούν ότι ήσαν θύματα. Θεωρεί ότι αυτό δεν ισχύει για όσο χρονικό διάστημα δεν τους έχει απαγορευθεί να πραγματοποιούν δημοσκοπήσεις. Προσθέτει ότι η Κυβέρνηση δεν αντέκρουσε στις παρατηρήσεις της τον ισχυρισμό του ότι η επίμαχη απαγόρευση επηρέασε την ελεύθερη έκφραση της γνώμης του λόγω του ότι η ελεύθερη έκφραση της γνώμης προϋποθέτει ότι κάποιος είναι ενημερωμένος. Προσθέτει ότι όλοι οι προσφεύγοντες έχουν επηρεαστεί άμεσα από την επίμαχη απαγόρευση, καθόσον στερήθηκαν την καλύτερη δυνατή πληροφόρηση πριν από τις εκλογές. Θεωρεί ότι το κριτήριο της «εύλογης πιθανότητας» δεν έχει εφαρμογή στην υπό κρίση υπόθεση καθόσον οι προσφεύγοντες ισχυρίζονται ότι είναι θύματα λόγω της ύπαρξης της ίδιας της απαγόρευσης. Αναφέρει τέλος ότι δεν υποστήριξε ποτέ ενώπιον του Δικαστηρίου ότι το εκλογικό του δικαίωμα περιορίστηκε ή ότι το πολιτικό κόμμα που θα είχε την προτίμησή τους εμποδίστηκε να παρουσιαστεί στις εκλογές, και εκπλήσσεται από τον ισχυρισμό αυτόν της Κυβέρνησης που στηρίζεται στο εάν οι προσφεύγοντες ψήφισαν ή όχι στις εν λόγω εκλογές.

B. Η εκτίμηση του Δικαστηρίου

28. Το Δικαστήριο υπενθυμίζει ότι για να μπορεί να ασκήσει προσφυγή δύναμει του άρθρου 34 της Σύμβασης ένα φυσικό πρόσωπο, μια Μη Κυβερνητική Οργάνωση ή ομάδα ιδιωτών πρέπει να είναι σε θέση να ισχυριστεί ότι είναι θύμα παραβίασης δικαιωμάτων αναγνωρισμένων από τη Σύμβαση. Για να μπορεί να ισχυριστεί ότι είναι θύμα παραβίασης ένα άτομο πρέπει να έχει υποστεί άμεσα τις συνέπειες του επίμαχου μέτρου. Έτσι, η Σύμβαση δεν προβλέπει τη δυνατότητα άσκησης λαϊκής αγωγής (*actio popularis*) για τους σκοπούς της ερμηνείας των αναγνωρισμένων από τη Σύμβαση δικαιωμάτων· ούτε επιτρέπει σε ιδιώτες να παραπονεθούν για διάταξη εθνικού δικαίου απλώς επειδή θεωρούν, χωρίς να έχουν υποστεί άμεσα τις συνέπειες, ότι παραβιάζει τη Σύμβαση. Εντούτοις, είναι θεμιτό σε

ιδιώτη να υποστηρίζει ότι ένας νόμος παραβιάζει τα δικαιώματά του, ελλείψει ατομικής πράξης εκτέλεσης, εάν ο ενδιαφερόμενος υποχρεούται να αλλάξει τη συμπεριφορά του υπό την απειλή ποινών ή εάν αποτελεί μέρος κατηγορίας προσώπων που κινδυνεύουν να υποστούν άμεσα τις συνέπειες της νομοθεσίας (*Tănase κατά Δημοκρατίας του Μόλδοβα* [GC], αρ.º 7/08, § 104, CEDH 2010, *Burden κατά Ηνωμένου Βασιλείου* [GC], αρ.º 13378/05, §§ 33 και 34, CEDH 2008, *Open Door και Dublin Well Woman κατά Ιρλανδίας*, 29 Οκτωβρίου 1992, § 44, σειρά Α αρ. 246-A, και *Klass και λοιποί κατά Γερμανίας*, αρ. 5929/71, § 33, 6 Σεπτεμβρίου 1978).

29. Στην υπό κρίση υπόθεση, το Δικαστήριο επισημαίνει ότι οι προσφεύγοντες στρέφονται κατά μιας νομοθετικής διάταξης αυτής καθεαυτής, η οποία, κατά τον χρόνο των πραγματικών περιστατικών, προέβλεπε ποινή φυλάκισης τουλάχιστον έξι μηνών και πρόστιμο μεταξύ 30.000 και 300.000 ευρώ σε περίπτωση δημοσιοποίησης δημοσκοπήσεων κατά το χρονικό διάστημα δεκαπέντε ημερών πριν τις εκλογές. Διαπιστώνει ότι οι διατάξεις αυτές αφορούσαν μόνον τα πρόσωπα που προβαίνουν στην εν λόγω μετάδοση ή δημοσιοποίηση, όπως π.χ., τα πρόσωπα που μετέχουν σε ραδιοτηλεοπτικούς σταθμούς ή σε εφημερίδες και περιοδικά (ανωτέρω §14). Ωστόσο, οι εν λόγω ποινές δεν μπορούσαν να αφορούν του προσφεύγοντες, ως εκλογείς, και οι τελευταίοι δεν υποχρεώθηκαν να αλλάξουν τη συμπεριφορά τους υπό την απειλή των εν λόγω ποινών. Το ζήτημα που τίθεται με την παρούσα υπόθεση είναι μάλλον το εάν είναι δυνατόν ή όχι να θεωρηθεί ότι οι προσφεύγοντες υπέστησαν απευθείας τις συνέπειες της επίμαχης νομοθεσίας.

30. Το Δικαστήριο διαπιστώνει συναφώς ότι όλοι οι ενδιαφερόμενοι είχαν δικαίωμα ψήφου στις εκλογές της 4^{ης} Οκτωβρίου 2009. Επισημαίνει το επιχείρημα των προσφευγόντων ότι η μη πρόσβαση στις επίμαχες πληροφορίες τους ήταν τόσο χρήσιμη για την άσκηση του εκλογικού τους δικαιώματος που είτε αποφάσισαν να μην ασκήσουν το εν λόγω δικαίωμα είτε θεώρησαν ότι θα είχαν ψηφίσει διαφορετικά ή θεώρησαν ότι η

παρεμποδίστηκε η πολιτική τους δραστηριότητα. Ωστόσο, το Δικαστήριο δίνει ιδιαίτερη σημασία στο ότι αναμφισβήτητα η επίμαχη νομοθεσία δεν αφορούσε προσωπικά τους προσφεύγοντες και ότι τους επηρέασε κατά τον ίδιο ακριβώς τρόπο με τον οποίο επηρέασε όλους τους εκλογείς της 4^{ης} Οκτωβρίου 2009, οι οποίοι, στο σύνολό τους, δεν είχαν πρόσβαση σε δημοσκοπήσεις. Επισημαίνει επίσης ότι στους προσφεύγοντες δεν επιβλήθηκε καμία απαγόρευση ψήφου και ότι εξακολουθούσε να τους είναι δυνατόν, τόσο στην θεωρία όσο και στην πράξη, να εκφράσουν την επιλογή τους ψηφίζοντας.

31. Το Δικαστήριο επισημαίνει επίσης ότι για να θεωρηθεί ότι οι προσφεύγοντες υπέστησαν απευθείας τις συνέπειες του επίμαχου νόμου, η απλή ύπαρξη νομοθεσίας που αφορά κάθε Έλληνα πολίτη που έχει δικαίωμα ψήφου δεν αρκεί. Πρέπει να υπάρχει επίσης άμεσος σύνδεσμος μεταξύ του επίμαχου νόμου και των υποχρεώσεων ή των συνεπειών που αφορούν τους ενδιαφερομένους, κάτι που δεν ισχύει στην υπό κρίση υπόθεση (βλ. *a contrario*, προαναφερθείσα απόφαση Tanase, §108). Το ότι, μέσω της συνέπειας του άρθρου 13 του Νόμου 3783/2009, που επανέφερε σε ισχύ το άρθρο 7 του Νόμου 3603/2007, οι προσφεύγοντες δεν μπόρεσαν να λάβουν, για χρονικό διάστημα δεκαπέντε ημερών πριν τις εκλογές, τα αποτελέσματα δημοσκοπήσεων σχετικά με την πρόθεση ψήφου δεν αρκεί για να θεωρήσει το Δικαστήριο ότι υπέστησαν απευθείας τις συνέπειες του νόμου.

32. Κατόπιν των ανωτέρω, το Δικαστήριο συμπεραίνει ότι οι προσφεύγοντες δεν μπορούν να ισχυριστούν ότι είναι θύματα παραβίασης του άρθρου 10 της Σύμβασης και του άρθρου 3 του Πρώτου Πρόσθετου Πρωτοκόλλου στη Σύμβαση λόγω του επίδικου μέτρου. Συνάγεται ότι οι αιτιάσεις είναι ασυμβίβαστες *ratione personae* προς τις διατάξεις της Σύμβασης και ότι πρέπει να απορριφθούν, κατ' εφαρμογήν του άρθρου 35§§3 και 4 της Σύμβασης.

33. Το Δικαστήριο υπενθυμίζει ότι το άρθρο 13 ερμηνεύθηκε υπό την έννοια ότι για την εφαρμογή του δεν απαιτείται η ύπαρξη προσφυγής στο εθνικό δίκαιο μόνον εφόσον πρόκειται για αιτιάσεις που μπορεί να θεωρηθούν ως «υπερασπίσιμες» υπό το πρίσμα της Σύμβασης (βλ. μεταξύ άλλων, *Boyle et Rice κατά Ηνωμένου Βασιλείου*, 21 Ιουνίου 1998, §52, σειρά Α αρ. 131).

34. Λαμβανομένων υπόψη των προαναφερθέντων συμπερασμάτων σχετικά με την αντλούμενη από το άρθρο 10 αιτίαση, το Δικαστήριο θεωρεί ότι οι προσφεύγοντες δεν έχουν υπερασπίσιμη αιτίαση (*Πάσαρης κατά Ελλάδας*, (déc.), αρ. 5334/07, 24 Σεπτεμβρίου 2009).

35. Επομένως, η εν λόγω αιτίαση πρέπει να απορριφθεί ως προδήλως αβάσιμη, κατ' εφαρμογή του άρθρου 35§3 (α) και 4 της Σύμβασης.

36. Όσον αφορά την αντλούμενη από το άρθρο 14 της Σύμβασης αιτίαση, στην προσφυγή υπ' αρ. 59573/09, το Δικαστήριο υπενθυμίζει ότι, κατά πάγια νομολογία τους, το άρθρο 14 συμπληρώνει τις άλλες κανονιστικές διατάξεις της Σύμβασης και των Πρωτοκόλλων της. Δεν έχει αυτοτελή ύπαρξη εφόσον ισχύει μόνον για την «απόλαυση των δικαιωμάτων και των ελευθεριών» που αυτές διασφαλίζουν. Αναμφισβήτητα, το άρθρο αυτό μπορεί να εφαρμόζεται και χωρίς παράλειψη των επιταγών των κανονιστικών διατάξεων και στο μέτρο αυτό, έχει αυτόνομο πεδίο εφαρμογής, αλλά δεν μπορεί να εφαρμοστεί εάν τα πραγματικά περιστατικά της διαφοράς δεν εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής τουλάχιστον μιας εκ των διατάξεων αυτών (βλ. ιδίως, *Katlheinz Schmidt κατά Γερμανίας*, 18 Ιουλίου 1994, § 22, σειρά Α, 291-B). Στην υπό κρίση υπόθεση, δεδομένου ότι το Δικαστήριο συμπέρανε ότι οι προσφεύγοντες δεν μπορούν να ισχυριστούν ότι είναι θύματα παραβίασης του άρθρου 10 της Σύμβασης, το άρθρο 14 δεν μπορεί να συνδυαστεί με τη διάταξη αυτή. Επομένως, συνάγεται ότι η αιτίαση αυτή πρέπει να απορριφθεί ως ασυμβίβαστη *ratione materiae* προς τις διατάξεις της Σύμβασης, υπό την έννοια του άρθρου 35§3.

No Φ 092.22/6314

37. Λόγω του συμπεράσματος αυτού παρέλκει η εξέταση των άλλων ενστάσεων που προέβαλε η Κυβέρνηση.

Για τους λόγους αυτούς, το Δικαστήριο, ομόφωνα,

Αποφασίζει να συνεκδικάσει τις προσφυγές,

Κηρύσσει τις προσφυγές απαράδεκτες.

Συντάχθηκε στα γαλλικά και εν συνεχεία κοινοποιήθηκε εγγράφως στις 7 Σεπτεμβρίου 2017.

Abel Campos

Kristina Pardalos

Γραμματέας

Πρόεδρος

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

1. Προσφυγή υπ' αρ. 59573/09-Δημητράς κατά Ελλάδας

- Ο Παναγιώτης Δημητράς είναι Έλληνας υπήκοος, γεννηθείς το 1953, κάτοικος Γλυκών Νερών και εκπροσωπείται από το Ελληνικό Παρατηρητήριο του Ελσίνκι.

2. Προσφυγή υπ' αρ. 62511/09-Βούλγαρης και λοιποί κατά Ελλάδας

- Ο Νικόλαος ΒΟΥΛΓΑΡΗΣ είναι Έλληνας υπήκοος, γεννηθείς το 1986, κάτοικος Αθηνών και εκπροσωπείται από τον κ. Στ. Τσακυράκη
- Η Βασιλική ΚΟΥΚΟΥΛΙΩΤΗ, είναι Ελληνίδα υπήκοος, κάτοικος Αμαρουσίου και εκπροσωπείται από τον κ. Στ. Τσακυράκη
- Ο Μάρκος ΜΟΣΧΟΣ είναι Έλληνας υπήκοος, κάτοικος Αθηνών και εκπροσωπείται από τον κ. Στ. Τσακυράκη
- Η Δάφνη ΤΣΑΚΥΡΑΚΗ είναι Ελληνίδα υπήκοος, κάτοικος Αμπελοκήπων και εκπροσωπείται από τον κ. Στ. Τσακυράκη

Ακριβής μετάφραση από το συνημμένο έγγραφο

Η μεταφράστρια

Μαρία Καραμπάτσα